

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE:

Příloha k protokolu o státní magisterské zkoušce.

DIPLOMANT: ERBES Petr

Obor: Dramaturgie ALD

Vedoucí písemné diplomové práce: MgA. Lukáš Jiříčka, Ph.D.

Petr Erbes napsal dizertaci. Skoro spíše román, protože tento text takové označení snese. Rozhodně nevycedil ze své paměti, zážitků a kompendia knih diplomku v podobě, jak ji známe z mnoha předchozích elaborátů dalších studentů. To chce potlesk nebo zabušení klouby prstů na desku stolu. Je to dizertace, je to traktát, je to esej, je to diplomová práce, je to gamebook s jistou možností listovat tam zpět, je to i deník, ač se tak na první pohled možná netváří, je to text vydatně doplněný či rozrušovaný obrázky, print screeny, reprodukcemi maleb (tedy skoro hybridní komiks), je to imaginativní pole pro schopnost čtenáře participovat, domýšlet a hrát. Hrát a nejenom si hru představovat, ale číst ji a žít ji jako princip, jako jistou antropologickou a noetickou konstantu. Hlavně se jedná o mocnou výzvu, vyhlášení války mnohdy jalovému akademickému psaní, jazyku bez jiskry i vykastované představitosti, která je však mnohdy podmíněna horizontem očekávání vysokoškolského prostředí. Zde je totiž přítomná vášeň, styl, silné téma hry a různých herních systémů, které se však nemusí týkat jen umělecké praxe, ale i duchovní proměny, extrémních stavů zakoušení sebe a holé existence, počítačových simulací, dopaminu, možností svobody a jejího omezení, neboť hra vždy vyžaduje omezení, mantinely, vztah chaosu a řádu, kombinatoriku, permutace i schopnost z řady věcí zrezignovat. Jediné, co práci možná chybí, je větší důraz na téma subverze, narušování totality a svrchovanosti... tedy aspoň zde uvažuji dále v intencích titulu práce. Ale i tak je titul naplněn cele. Erbes nenabízí historický přehled herních systému či různých jmen, která třeba inovovala herní principy. Ani nutně nepokukuje po divadle, jež je celou dobu skryto za drapérií, posuvnou stěnou ve střílečce nebo je rozprášeno jako mikroskopický prach do celého textu. To totiž neznamená, že se celý text s divadelním uměním nepojí, naopak – zde vidíme přímo dramaturgickou kompozici v praxi, zakoušíme jako čtenáři rafinovanou hru s naší zkušeností, inteligencí, schopností číst mezi řádky či docenit svébytný humor. Text je možným výhonkem divadla, protaženou rukou dramaturga, který si bere inspiraci z jiných prostředí, jíž může adaptovat do své tvorby. Je o roli hrajičího i toho, kdo hru připravuje, o systémech a možnostech je aktivně vnímat. A dále – sama hra přeci tvoří jeden z pilířů existence divadla, různé herní systémy jsou přítomny ve scénickém umění – jednou jako dramaturgická strategie, jindy přímo jako kompozice, někdy zase jako způsob, jak propojit jeviště s hledištěm, tedy komunikovat s divákem či narušit jeho percepce, vyhnout se jeho očekáváním, přechytračit jeho návyky. O tom všem, byť nepřímou, je Erbesův text. Ale je to jeho text, když v něm někdy záměrně neuvádí zdroje citací? Když do něj nasype hromadu obrázků, jen aby s námi trochu zamával, když se autor chová jak zběsilý sampler, který vedle sebe pojí dopamin s Ladislavem Klímou, Stanislavského za chvíli vystřídá Blade Runner, kde se jeví sv. Ignác z Loyoly jak demiurg dramaturgie zážitků a Schiller by klidně mohl pařit počítačovou hru třeba s možností jednoho života v Dachau? Bez pochyby ano. Je důsledně prokomponován, ačkoliv mu chybí historická kontinuita a skáče si volně od duchovních cvičení k debatám s chatbotem, aby se věnoval na chvíli analýze a někdy jen provokoval naschvály v podobě vložených vizuálů anebo jen tak bezúčelně trousil své poznámky o tom, jak jde vyvolat film.

Autor nabízí kompozici spíše asociativní, v níž se mezi mody analýzy skáče a s logickými řetězci leckdy frivolně žongluje, ale veskrze literární, svůdnou a přitom velmi rafinovanou. Někdy text, jak již bylo řečeno, připomíná hru samotnou, jak když se na další stránce propadnete o patro níž nebo projdete do neznámé místnosti, jindy zase díky megaschopnostem proskočíte zdí, někomu ji prostě fláknete nebo do něj naprášíte zásobník. Za patnáct minut však klidně stavíte město nebo řídíte, aniž byste si na mutanty z předchozích levelů vzpomněli. Je to velmi nařasená a dynamická drapérie utkaná ze slov.

Erbes je zručný stylista, proto se diplomové práci bránil zuby nehty anebo nebránil – jen mnohá tradiční omezení přeskočil či je na své literární pouti nepotřeboval. Dokáže nás několika prostými větami uvést na zdánlivě mylné cesty, přeznačovat věci a jevy samozřejmé, narušovat naši schopnost vidět a zneužívat čtenářovu naivitu, která bere každé slovo v tak důležitém, ba životním a tedy nejdůležitějším textu, znaku úsilí a nastřádaného moudra i palety zkušeností studenta, za bernou minci. Vždyť se jedná o diplomovou práci a ne nějaký špás jednoho nezbedného magistra.

Když se toto snažím psát, bývalý deset a půl roku starý Legolas si vedle čte, ale kolem běhá pět a půl roku starý Bakugan a osm a půl roku starý Luke Skywalker. Nechtěně se stávám terčem jejich her. Doslovně i v přeneseném slova smyslu. Zatímco se soustředím na reflexi Erbesova textu, jehož kontury se mi díky neustálým úderům míčkem i šípem rozmlžují, jsem atakován rozmanitými způsoby, a to nejen fyzicky. Slovně i zpíváním písní o tygrech a dalších tvorech. Jsem obětí hry a snažím se nehrát podle pravidel, ač se stávám obětí se svázanýma nohama, obětí na třicetkrát trefenou a čím dál vzteklejší. Odmítám se podřizovat dětské hře, stávám se hráčem proti pravidlům. Ačkoliv bych se radši stal obětí, než se opět hrbil při psaní. Na rozdíl od Erbesova textu děti nejdou zavřít, zaklapnout, smazat z počítače. Nevím, co je v dané chvíli lepší, zda se poddat hře anebo se navrátit k textovému spielu v Erbesově dizertaci. Stojím v ohnisku mnoha pravidel, jimiž se musím nebo bych měl se podřizovat, hra určuje a definuje život.

Práci jsem vedl, prací jsem se nechal vést, ale těžko říct, kdo je zde hráčem a kdo autorem hry, když se v ní notně cituje. Nejen čtenář je hráčem. Víme aspoň, kdo je autorem celé kompozice a ta je hrou, je to celé ale ještě složitější. Přeci jen i sám Petr Erbes musel hrát podle nějakých pravidel, ačkoliv svůj systém leckdy zamaskoval anebo rozpohyboval plastickou a tvárnou strukturou. Ta se nedrží rigidního plánu, ale podléhá aktu živého psaní, částečně i proti systému postavenému. Akademický diskurs totiž reprezentuje možné pravidlo proti hráči, vymáhá pevná pravidla a klade do cesty jisté formální nároky a standardy. Ovšem i ten akademický diskurs je zde obsažený, neboť v diplomové práci jsou kulturní sedimenty v textu hluboké a vrstevnaté, citace pádné, zmiňované hry, cvičení, autoři, obrazy, projekty pádné a nejsou samoúčelné.

Při samotném čtení jsem si připadal jako školáček, jehož není těžké nachytat, napálit a pobavit. Bylo těžké mu vzdorovat z pozice vedoucího práce.

Zaznělo už moc chvály, snad bude oponent hrát svoji hru. Bude kriticky oponovat a vyvracet mé laudatio.

To snad stačí. Ať žije Alois!

Probud' se.

Pozoruj kováře, který řeže kusy mrtvého masa z tvé nohy.

Pozoruj svou holenní kost, jak kouká ven, jako by se chtěla podívat, jak to na světě chodí. Usni.

Zatleskejte! Tohle je výkon nezbedného magistra, který ukázal nové možné dimenze psaní jako aktu mezi uměním a poučenou výpovědí, aktu živé a morfující touhy psát.

Písemnou diplomovou práci k obhajobě d o p o r u č u j i .

Datum: 10.9. 2019